

מתוך הקדמת המחבר: ועיניכם תראינה בניי בניי כשתילי זתיים סביב לשלחנם,
תכלים ונבונים, ובתים מלאים כל טוב, גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם

גליון

זרע שמשון המבואר

פרשת תולדות

אות א

דרוש מתוך הספר המסוגל 'זרע שמשון' שחברו הגאון המקובל

האלוקי חסידא קדישא רבנו שמשון חיים ב"ר

נחמן מיכאל נחמני ולה"ה

מח"ס 'זרע שמשון' ו'תולדות שמשון'

שחי לפני כ-300 שנה בתקופת האור החיים' ומקום קברו לא נודע

והבטיח שהלומד בחידושיו וספריו יזכה לישועות בבניי חיי ומזוני

נלב"ע ו' אלול תקל"ט

דרוש מנוקד ומבואר בתוספת ציונים והארות

יו"ל על ידי מוסדות זרע שמשון

שע"י האיגוד העולמי להפצת תורת זרע שמשון

הוצאת והפצת קונטרס
'זרע שעשון המבואר'
 לכתב יד יידיע העבדים

ארי ערן
 זוזג' שרה עירב רחל
 שעזאל היקרים הי"ו
 לרגל הולדת
בנם ובתם התאומים
 בשעה טובה ובצול טוב

יעזור השו"ת שזכות
 וברכת רבנו הרוע שעשון זי"ע
 יעזור להם להיבקר בכל בריתיו והבטחתינו
 שידעו לגדלם לתורה לחופה וענינים טובים
 צתן שעשה וברכה אושר עושר וכבוד לאורך ימים
 ושנים טובות צתן בריאות השליחה ויעלה ה'
 כל עשאלות לבם לטובה ולברכה לראות דורות
 ישרים עתירים ורוב נחת תמיד כל הימים
 ויכויים בהם כל ברכת רבנו שכתב' ויענינם תראיה
 בגים בני בגים כשתלי' זינים סביב לשולחנכם
 חכמים ונבונים בתים עלאים כל טוב גם עושר גם
 כבוד לא יסופו עזרעכם אכ"ר

לשוחפות של ברכה בכל עת
מוקד זרע שעשון
 ארץ ישראל 02-80-80-500
 ארה"ב 347-496-5657

יו"ל ע"י האיגוד העולמי
 להפצת תורת
"זרע שמשון"

לקבלת הגיון נא לשלוח למייל:
 zera277@gmail.com

ארה"ב

הרב מנחם בנימין פאשקס
 ZERA SHIMSHON
 C/O B PASKESZ 1645 48 ST
 BROOKLYN NY 11204
347-496-5657
 mbpaskesz@gmail.com

ארה"ק

הרב ישראל וילברגר
05271-66450

נתן לשלוח תרומות והנצחות
 לזכות ולע"ג ולקחת חלק בהוצאות
 והפצת הגליונות והספרים.

נתן להפקיד בבנק מרבנטיל (17) סניף 635
 מספר השבן 71713028 ע"ש זרע שמשון,
 כמו מן נתן לתרום בכרטיס אשראי

וזכות הצדיק ודביו תורתו הקדושים וכן מכל
 צדה וצוקתו, וישפע על הלומדים ועל המסייעים
 בני חיי זמננו ועל טוב סלה
 כהנחתו
 בהקדמת ספריו.

הודעה ובקשה!

השתדלנו להעמיק ברכבי רבנו ולבארם בראוי עד היכן שמשנת ידנו, אולם דברי רבנו עמוקים מני ים ואין בכוונתנו כולל להתגדר ולומר שהשגנו את עומק דבריו והעיונו,
 ובדאי לא לקבוע כשה שכתב שזה הפירוש המוחלט בדבריו, ולכן אנו פונים אל כל הלומדים הי"ו שבאם תמצאו דברים שאינם כראוי ואינם עולים בקנה אחד עם דברי חז"ל
 או רבותנו הקדמונים, בודאי לא על רבנו הקדוש ז"ע ויהי תלונתכם מן אם עלינו, ובקשתנו שטוהה לסי מלומדים אשר יבין וימצא פירושים ודרכים יותר ראויים בהבנת דברי
 רבנו, אא מנסו שמיציאם לרדיו ככדי שנוכל לתקנם ולשלבם במהדורות הבאות, ובוה יהיה הלקו עמנו כובי הרבים.

כמו כן נשמח לקבל הערות והארות לשיפורים מכל סוג שהוא לתועלת הלומדים,
 וכן באם תמצאו טעות ושגיאה מכל סוג שהוא, אנא תיידעו אותנו על כך ותבואו על הברכה.

פְּרִשְׁת תּוֹלְדוֹת

א

פְּסוּק 'וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם' (בראשית כה, יט), פֶּרֶשׁ רַש"י, יַעֲקֹב וְעֵשָׂו הָאֲמוּרִים בַּפְּרָשָׁה. מְקָשִׁים (כספ) נבחר ד"ה ואלה), שְׁדַבְרֵי רַש"י הֵם לְלֹא צִרְיָה, שְׁהָרִי הַכְּתוּב מְכַרְיֵו בְּחִיל (שם כה, כד-כו) 'וְהֵנָּה תוֹמָם בְּבִטְנָה', וַיֵּצֵא הָרֵאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי, וְאַחֲרָיו בֶּן יֵצָא אָחִיו. וְנִרְאָה, שְׁרַש"י הַרְגִּישׁ, שְׁפִינֹן דְקִיּוּמָא לָן (ב"ר יב, ג) כֹּל מְקוֹם שְׁנֵאמַר 'אֵלֶּה' פָּסַל אֶת

פסוק ואלה
תולדות יצחק
פרש רש"י
יעקב ועשו
האמורים
בפרשה

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוּאָר

א

פירוש א', הפסוק מלמדנו שמנאצאי יעקב ועשו יצאו צדיקים ורשעים

סדר לידתם בסמוך (שם כה כד-כו) 'וְהֵנָּה תוֹמָם בְּבִטְנָה, וַיֵּצֵא הָרֵאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי וְגו' וַיִּקְרְאוּ שְׁמוֹ עֵשָׂו, וְאַחֲרָיו בֶּן יֵצָא אָחִיו וְכו' וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב'.

דקדוקים בלשונות הפסוקים

וְנִרְאָה לְתַרְץ, שְׁרַש"י הַרְגִּישׁ – הוֹקֵשָׁה לוֹ, שְׁפִינֹן דְקִיּוּמָא לָן – שֶׁקִּבְלָה בִידְנֹו (ב"ר יב, ג), שֶׁכֹּל מְקוֹם בְּתוֹרָה שְׁנֵאמַר 'אֵלֶּה' בְּלֹא וַא"ו, פָּסַל אֶת הָרֵאשׁוֹנִים – הַפְּסִיק

דקדוק בדברי רש"י

כְּתוּב בַּפְּסוּק (בראשית כה, יט)^א, 'וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם, וּפֶרֶשׁ רַש"י, שֶׁתּוֹלְדוֹת יִצְחָק הֵם יַעֲקֹב וְעֵשָׂו הָאֲמוּרִים בַּפְּרָשָׁה – שֶׁנּוֹלְדוֹ לִיצְחָק וּרְבִקָּה. הַמְּפֹרָשִׁים מְקָשִׁים^ב, שְׁדַבְרֵי רַש"י הֵם לְלֹא צִרְיָה, שְׁהָרִי הַכְּתוּב – הַפְּסוּק עֲצֻמוֹ כְּכַר מְכַרְיֵו בְּחִיל – בְּכַח וּבִפְרִירוֹשׁ, שִׁיעֵקֵב וְעֵשָׂו הָיוּ תּוֹלְדוֹתָיו שֶׁל יִצְחָק, וּכְכַתּוּב כֹּל

צִיּוּנִים וּמְקוּרוֹת

זֶה קָשִׁיָּא לִיָּה לְמָה נִקְוֵד תְּבִיר. לִזֶּה בֵּא לְפֶרֶשׁ יַעֲקֹב וְעֵשָׂו הָאֲמוּרִים בַּפְּרָשָׁה, מִשּׁוֹם רִשְׁעוֹתָיו שֶׁל עֵשָׂו הוֹכֵרַח לְנִקְוֵד טַעַם תְּבִיר תַּחַת וְאֵלֶּה, שֶׁנִּעֲשֶׂה שְׁבַר עַל שִׁיעָא מִמֶּנּוּ עֵשָׂו הִרְשַׁע. עַכ"ל. וְעוֹד דְקִדְקוּ בְּדַבְרֵי רַש"י וּבִיאָרוּ כּוּוֹנָתוֹ, בְּמַעֲשֵׂי ה' (מַעֲשֵׂי אֲבוֹת פְּכו"ו) רֵא"ם (מְזוֹרָחִי) גוֹר אֵרִיָּה. ג. מְלִיצָה ע"פ לְשׁוֹן הַפְּסוּק (דְנִיָּאל ה, ז) 'קִרְא מִלְּפָא בְּחִיל'. ד. לְשׁוֹן הַפְּסוּקִים, וַיִּמְלָאוּ יְמֵיהָ לְדָת וְהֵנָּה תוֹמָם בְּבִטְנָה. וַיֵּצֵא הָרֵאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי כֹּל פְּאֲדָרְתָּ שְׁעָר וַיִּקְרְאוּ שְׁמוֹ עֵשָׂו. וְאַחֲרָיו בֶּן יֵצָא אָחִיו וַיִּדּוּ אֶחְזוֹת בְּעֵקֵב עֵשָׂו וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיִּצְחָק בֶּן שָׁשִׁים שָׁנָה בְּלָדָת אָתָּם. ה. לְשׁוֹן הַמְּדַרְשׁ, 'אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם' וְגו' (בראשית

א. לְשׁוֹן הַפְּסוּק, וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק'. ב. בְּכַסְף נִבְחַר (לְרִבִּי אֲבִי עֲזַרְיָה מְרַגְלִיּוֹת, ד"ה ואלה) כְּתוּב, 'לְכַאוּרָה יִקְשֶׁה מֵה יִתֵּן וְמֵה יוֹסִיף בִּזְהָ בְּאוּמוֹ יַעֲקֹב וְעֵשָׂו הֵמָּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק, הֵלֵךְ הַכְּתוּב מְכַרְיֵו בְּחִיל וְהֵנָּה תוֹמָם בְּבִטְנָה וַיֵּצֵא הָרֵאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי כּוּלוֹ כְּאֲדָרְתָּ שְׁעָר וַיִּקְרְאוּ שְׁמוֹ עֵשָׂו וְאַחֲרָיו בֶּן יֵצָא אָחִיו וַיִּדּוּ אוֹחְזוֹת בְּעֵקֵב עֵשָׂו וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב, וְאִם כֵּן, דְּבִרֵי רַש"י לֹא צוּרָךְ. אֵלֵךְ צִרְיָה לּוֹמַר, דְקֵשָׁה לְרַש"י בְּאֵלוֹ תִּיבּוֹת אִיזָה קוֹשִׁיא, וּמִכַּח אוֹתָהּ קוֹשִׁיא הוֹצֵרֵךְ לְפֶרֶשׁ יַעֲקֹב וְעֵשָׂו. וְנִרְאָה דְקֵשָׁה לְרַש"י כְּכַאֵן עַל הַטַּעַמִּים, דְכַתִּיב וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת, הַטַּעַם תַּחַת תִּיבּוֹת וְאֵלֶּה הוּא תְּבִיר לְשׁוֹן שְׁבַר, וְעַל

הראשונים, 'ואלה' מוסיף על הראשונים. וכאן הראשונים הם בני ישמעאל (בראשית כה, יב), איך אמר 'ואלה'. ועוד, דקאמר 'ואלה תולדת יצחק בן אברהם', וכי עד כאן לא שמענו ש'יצחק' הוא 'בן אברהם', היה

לו לומר 'אלה תולדות יצחק', ותו לא. אלא ודאי להשמיענו, שהתולדות שלו היו פמותו של אברהם, לפי שעל ידי אותם התולדות מצאה הקדשה מקום להוציא הניצוצות שלה מתוך הקלפה, כמו שנכתב לקמן בסמוך (אות ג) על

זרע שמשון המבואר

הפסוק בין האמור לפניו, לבין האמור מכאן ואילך. ואילו כשנאמר בתורה 'ואלה' עם וא"ו, מה שאמור בפסוק זה מוסיף על הראשונים - הוא נוסף על הנאמר לפניו ושניהם ענין אחד הם. והרי כאן, הראשונים - מה שנאמר לפני פרשה זו, הם בני ישמעאל, ככתוב (בראשית כה, יב) 'ואלה תולדת ישמעאל בן אברהם וגו', ואם כן, איך אמר כאן הפסוק 'ואלה תולדות יצחק בן אברהם' עם וא"ו, שמשמע ש'תולדות יצחק' הם 'הוספה' על 'תולדות ישמעאל', ומענין אחד הם, והרי בני ישמעאל היו רשעים, ו'תולדות יצחק' הצדיקים צריכים להיות מופסקים מהם, ולמה לא כתבה התורה 'אלה תולדת יצחק בן אברהם', בלי וא"ו.

ועוד קשה, דקאמר הפסוק 'ואלה תולדת יצחק בן אברהם', ומה חידוש לנו הפסוק במה שכתב שיצחק היה בן אברהם, וכי עד כאן לא שמענו ש'יצחק' הוא בן אברהם, והרי זה כבר מפורש לעיל

בפרשת וירא (בראשית כא, ג), ואם כן הנה לו לפסוק כאן לומר רק 'אלה תולדות יצחק', ולכתוב תיכף את הפסוק שלאחריו, שהיה יצחק בן ארבעים שנה כשלקח את רבקה לאשה, ותו לא - ולא הוצרך להוסיף ולכתוב שהיה יצחק בן אברהם.

הפסוק משמיענו

שגם מעשו יצאו תולדות שדומים לאברהם אלא ודאי צריך לומר, שהתורה כתבה 'בן אברהם', כדי להשמיענו, 'תולדות יצחק' היינו שמהתולדות שלו - של יצחק, בין מצאצאי יעקב ובין מצאצאי עשו, היו צדיקים פמותו של - כמו אברהם עצמו שהיה צדיק, לפי שעל ידי אותם התולדות שהוליד יצחק, שהיה 'בן אברהם', מצאה הקדשה מקום - דרך להוציא בדורות הבאים הניצוצות שלה מתוך הקלפה - להוציא הנשמות הקדושות שנפלו לקליפה מחמת החטא של אדם הראשון, כמו שנכתב לקמן בסמוך (אות ג) על הפסוק (שם כה, כב)

ציונים ומקורות

שם בנז תולד לו אשר ילדה לו שרה יצחק. ז. וכן דקדקו המפרשים, ראה בכור שור, רמב"ן, אלשיך. ה. וכפי שמבואר בספרים, שגלות מצרים ושאר גלויות, הן ללקט מהמקומות שגלו שם ישראל, את

ב, ד, אמר רבי אבהו, כל מקום שנאמר 'אלה' פסל את הראשונים, 'ואלה' מוסיף על הראשונים, כאן שנאמר 'אלה' פסל את הראשונים, מה פסל, תוהו ובוהו וחושך. ו. לשון הפסוק, 'ויקרא אברהם את

פְּסוּק (כה, כב) 'וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּה' וְכו', וְעִי"ש.
 גַּיִם בְּבִטְנָךְ, אֱלוֹ אֲנַטוֹנִינוֹס וְרַבִּי. וְלֹא
 פִּרַשׁ 'שְׁנֵי רֵאשֵׁי גוֹיִם' עַל יַעֲקֹב וְעֵשָׂו,
 שְׁהָיוּ הָרֵאשִׁים וְהָאֲבוֹת לְשְׁתֵּי הָאָמוֹת.

זרע שְׁמֻשׁוֹן הַמְּבוּאָר

מלך רומי, שהיה מצאצאי עשו, ורבי -
 רבי יהודה הנשיא, שהיה מצאצאי
 יעקב. ולכאורה קשה, למה לא פִּרַשׁ
 רש"י, ש'שני גאים', כלומר, שְׁנֵי רֵאשֵׁי
 גוֹיִם, הכוונה עַל יַעֲקֹב וְעֵשָׂו עצמם, שגם
 הם היו אנשים גדולים ו'גאים', שְׁהָרִי
 הם היו הָרֵאשִׁים וְהָאֲבוֹת לְשְׁתֵּי הָאָמוֹת
 - ישראל ואדום. והתירוץ לכך הוא,
 שהקב"ה בִּישַׁר לַרְבֵּקָה, שמשני הבנים
 שבבטנה, יצאו צדיקים גדולים². ולכן
 נקט רש"י בדוקא אנטונינוס, שהיה
 מחסידי אומות העולם שיצאו מעשו,
 ונקט גם את רבי יהודה הנשיא שהיה
 חבירו של אנטונינוס.

'וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּה' וְכו'. וְעִינֵן שָׁם
 שביארנו, שמריבת יעקב עם עשו קודם
 שנולדו, הועילה להוציא את ניצוצות
 הקדושה מתוך הקליפות, ושלכן יצאו
 מעשו, אנטונינוס ושאר חסידי אומות
 העולם וגרים³.

'שני גאים בבטנך' - אנשים גדולים וצדיקים
 וזהו שְׁפִרְשׁ רֵש"י עַל הַפְּסוּק (שם כה,
 כג)⁴ 'שְׁנֵי גַיִם בְּבִטְנָךְ', שאמנם שה'קרי'
 הוא 'שני גוֹיִם', מכל מקום ה'כתיב'
 הוא 'שני גַּיִים', שהוא כמו 'גאים',
 כלומר, אנשים גדולים⁵, ובא ללמד,
 שהקב"ה אמר לרבקה, ששני אנשים
 גדולים יצאו ממנה, ואלו הם, אֲנַטוֹנִינוֹס

ציזונים ומקורות

מתגיירים וכמה צדיקים יוצאים ממנו, כמו שמעיה
 ואבטליון ורבי מאיר שהיו בני גרים, וכן הרבה, וכן
 יולאים מלאם יאמץ, גימטריא גרים עם המילה.
 י. לשון רש"י, שני גוֹיִם בְּבִטְנָךְ, גיים כתיב, אלו
 אנטונינוס ורבי, שלא פסקו מעל שולחנם לא צנון
 ולא חזרת, לא בימות החמה ולא בימות הגשמים.
 יא. לשון הפסוק, וַיֵּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי גוֹיִם בְּבִטְנָךְ וְשְׁנֵי
 לְאָמִים מִמֶּעַךְ יִפְרְדוּ וְלֵאמֹר מְלֵאם יֵאמֶץ וְרַב יַעֲבֹד
 צְעִיר. יב. בחידושי ר' גדליה ליפשיץ זצ"ל (ע"ז יא,
 א ד"ה א"ת) פירש, שפירוש 'גאים' הוא אנשים
 גדולים שמתנהגים בשררה וחשיבות. אמנם מדברי
 רבינו בהמשך נראה, שהכוונה לגדולי וראשי אומות,
 שאנטונינוס היה מלך אדום, ורבי היה נשיא ישראל.
 יג. וראה בצרור המור (פרשתנו ד"ה ויהי) שפירש
 'גיים', מלשון גאים וגאונים בתורה ובפנימיותה,
 וכמבואר בעבודה זרה (י, ב) שאנטונינוס שימש לפני

ניצוצות הקדושה שירדו לשם על ידי חטא אדם
 הראשון, ונטמעו בין הגוים. ראה בספר המוונות (כה,
 ב - ל, ב) ובפרי עץ חיים (שער הקריאת שמע פ"ג)
 שביארו ענין זה, וההפרש בין גלות מצרים לבין שאר
 גלויות. ט. ושם ציין רבינו למה שכתב בשפתי כהן
 בפרשתנו (ד"ה ויאמר) שכתב ז"ל, 'לה שני גיים',
 בגימטריא רבי ואנטונינוס עם שתי המילות. ואמר לה
 כן, לנחם אותה ולדבר על לבה, שאפילו שעשו הוא
 רשע, יוצא ממנו אנטונינוס, ולמה יצא אנטונינוס
 מרשע, הניצוץ שהיה בעשו שלקח מיצחק ומרבקה,
 משם יצא אנטונינוס פרי מקליפה, ונשארה הקליפה
 לבדה מעורבת עם קצת פרי, שמשם יצאו קטיעא בר
 שלום וקוסטנר של רבי חנינא בן תרדיון ושליח
 ששלחו אחר רבן גמליאל וכו', וכן כמה גרים יצאו
 מעשו, וכן 'ושני לאמים ממעיך יפרדו' בגימטריא
 'צדיקים מתגיירים', כלומר, שהרבה מזרע עשו היו

וַיֵּצְאוּ רְשָׁעִים, כְּדָתָנָן (סנהדרין ז, א) וְאֵלֹהֵי
שְׂאִיִן לָהֶם חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, וְעָשׂוּ הָיָה
הוא עֲצָמוֹ רְשָׁע.

וְקָרָא ה'תּוֹלְדוֹת' בְּשֵׁם 'אַבְרָהָם',
לְפִי שְׁהִיָּה הוּא תַחֲלָה

לְגֵרִים (סוכה מט, ב), וְכָתִיב (בראשית יז, ה)
'כִּי אַב הַמּוֹן גּוֹיִם נִתְתִּיד', דְּהִינּוּ

זרע שְׁמוֹשׁוֹן הַמְּבוֹאֵר

שְׂאִיִן לָהֶם חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא מַחֲמַת רִישָׁעִים,
הַאֹמֵר אֵין תַּחֲיִית הַמֵּתִים מִן הַתּוֹרָה, וְאֵין
תּוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם, וְאַפִּיקוֹרוֹס וְכוּ', וְנִמְנו
שֶׁם כַּמָּה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְעוֹד, שֶׁגַם עָשׂוּ, הָיָה
הוּא עֲצָמוֹ רְשָׁע, וְדוּמָה לְבִנֵי יִשְׁמַעֲאֵל,
וְשִׁיךְ לֹמֵר בּוֹ שֶׁהוּא נוֹסֵף עַל הַרְאֻשׁוֹנִים.¹⁰

הַצְּדִיקִים נִקְרְאוּ עַל שֵׁם אַבְרָהָם שֶׁהִיא
תַּחֲלִילָה לְגֵרִים

וְקָרָא¹¹ הַפְּסוּק אֵת הַתּוֹלְדוֹת שֶׁל יִצְחָק
בְּשֵׁם אַבְרָהָם, וְכַתּוּב יְאֹלָה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק
בֶּן אַבְרָהָם, לְפִי שְׁהִיָּה הוּא - אַבְרָהָם,
תַּחֲלָה [- רֵאשׁ] לְגֵרִים - שֶׁהוּא הִיא
הַרְאֻשׁוֹן שֶׁנִּדְבַּח לְבוֹ לְהַכִּיר אֵת בּוֹרְאוֹ
וְלְהַתְּגַיֵּר (סוכה מט, ב),¹² וְכָתִיב (בראשית יז,
ה)¹³ 'כִּי אַב הַמּוֹן גּוֹיִם נִתְתִּיד', שֶׁאַבְרָהָם
הִיא כַּמוֹ אַב לְכָל הַמּוֹן הַגּוֹיִם שִׁיתְּגַיֵּירוּ

וַיֵּצְאוּ רְשָׁעִים, שְׂפִיר מְקָרוֹ שְׁנִיָּהֶם 'תּוֹלְדוֹת'
יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם,

שֶׁה'תּוֹלְדוֹת' שְׂיִבֹאוּ מַחֲמַת עֲבוּרָה שֶׁל
רְבָקָה, דְּהִינּוּ ה'שְׁנֵי גּוֹיִם' שְׁהִיוּ בְּכַמְנָה,
וְהִיוּ כְּמוֹתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם.

וּמְכָל מְקוֹם כָּתִב 'וְאֹלָה' לְהוֹסִיף עַל
הַרְאֻשׁוֹנִים, לְפִי שְׁגַם מִיַּעֲקֹב

וַיֵּצְאוּ רְשָׁעִים, שֶׁגַם מַעֲשׂוֹ יֵצְאוּ צְדִיקִים,
שְׂפִיר מְקָרוֹ שְׁנִיָּהֶם - יַעֲקֹב וְעָשׂוּ, תּוֹלְדוֹת
שֶׁל יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם - שֶׁהֵם דּוּמִים
לְאַבְרָהָם הַצְּדִיק, לְפִי שֶׁתּוֹלְדוֹת שְׂיִבֹאוּ
מַחֲמַת עֲבוּרָה - הַהִרְיוֹן שֶׁל רְבָקָה, דְּהִינּוּ
ה'שְׁנֵי גּוֹיִם' שְׁהִיוּ בְּכַמְנָה, וְהִיוּ כְּמוֹתוֹ שֶׁל
אַבְרָהָם, שֶׁהָרִי מִשְׁתִּי הָאוֹמוֹת יֵצְאוּ
צְדִיקִים, כַּמוֹ שֶׁהִיא אַבְרָהָם.

'וְאֹלָה' מוֹסִיף עַל בְּנֵי יִשְׁמַעֲאֵל
לְפִי שֶׁגַם מִיַּעֲקֹב יֵצְאוּ רְשָׁעִים

וּמְכָל מְקוֹם כָּתִב הַפְּסוּק 'וְאֹלָה תּוֹלְדוֹת'
יִצְחָק' עִם וְא"ו הַחִיבוּר, כְּדִי לְהוֹסִיף עַל
הַרְאֻשׁוֹנִים שֶׁהֵם בְּנֵי יִשְׁמַעֲאֵל הַרְשָׁעִים
שֶׁהוֹזְכְּרוּ מִקּוֹדֵם, לְפִי שְׁגַם מִיַּעֲקֹב יֵצְאוּ
רְשָׁעִים מִצְּאֲצֵאוֹ, כְּדָתָנָן - כִּפִּי שֶׁשְׁנִינּוּ
בַּמִּשְׁנָה (סנהדרין ז, א),¹⁴ וְאֵלֹהֵי מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל

צִיּוֹנִים וּמְקוֹרוֹת

הַכַּמִּים (פסוק יט אות א) פִּירֵשׁ, שְׁכָל מְקוֹם שֶׁכַּתּוּב
'וְאֹלָה' מוֹסִיף עַל עֵינֵי רֵאשׁוֹן, וְכַמוֹ שֶׁאַבְרָהָם הוֹלִיד
צְדִיק וְרֵשָׁע, כִּךְ יִצְחָק הוֹלִיד צְדִיק וְרֵשָׁע. טו. נֵרָאָה
שֶׁרְבִינוּ בָּא לְבָאָר, מְדוּעַ מֵיַחַס הַכַּתּוּב אֵת צְאֲצֵאי
יִצְחָק הַצְּדִיקִים עַל שֵׁם אַבְרָהָם, וְלֹא דִי בַמָּה שִׁיתִּיחֶסוּ
עַל שֵׁם יִצְחָק שֶׁהִיא צְדִיק. יז. לִשׁוֹן הַגִּמְרָא, 'בֵּת
נְדִיב' (ש"ש ז, ב), בְּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אֲבִינוּ שֶׁנִּקְרָא
'נְדִיב', שֶׁנִּאֵמַר (תהלים מז, י) 'נְדִיבֵי עַמִּים נִאֲסַפּוּ עִם
אֱלֹקֵי אַבְרָהָם', אֱלֹקֵי אַבְרָהָם וְלֹא אֱלֹקֵי יִצְחָק וְיַעֲקֹב,
אֵלֹא אֱלֹקֵי אַבְרָהָם שֶׁהִיא תַּחֲלִילָה לְגֵרִים. יח. לִשׁוֹן

רַבִּי בַּתּוֹרָה. יד. לִשׁוֹן הַמִּשְׁנָה, כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם
חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא וְכוּ', וְאֵלֹהֵי שְׂאִיִן לָהֶם חֶלֶק לְעוֹלָם
הַבָּא, הַאֹמֵר אֵין תַּחֲיִית הַמֵּתִים מִן הַתּוֹרָה, וְאֵין תּוֹרָה
מִן הַשָּׁמַיִם, וְאַפִּיקוֹרוֹס. רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר, אִף הַקּוֹרָא
בְּסִפְרֵים הַחִיצוֹנִים, וְהַלּוּחַשׁ עַל הַמְּכָה וְאֹמֵר 'כָּל
הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר שְׁמַתִּי בַּמְּצָרִים לֹא אֲשִׁים עֲלֶיךָ' וְגו'. אַבָּא
שְׂאוּל אֹמֵר, אִף הַהוּגָה אֵת הַשֵּׁם בְּאוֹתֵיּוֹתָיו. שְׁלֹשָׁה
מַלְכִים וְאַרְבַּעַת הַדְּיוֹטוֹת אֵין לָהֶן חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא,
שְׁלֹשָׁה מַלְכִים, יַרְבַּעַם אַחָאָב וּמְנַשֶׁה וְכוּ', אַרְבַּעַת
הַדְּיוֹטוֹת, בַּלְעַם וְדוּאָג וְאַחִיתּוּפֵל וְגַחְזִי. טו. בְּשִׁפְתֵי

שְׁאֲבָרָהֶם תִּקַּן רוּחַנִיּוֹת הַגֵּרִים, הָאֱהָלָה, וְעֵיִי־שׁ, אֶבֶל עֲדֹן הָיָה צָרִיף, וְהַמְשִׁיכֶם מִן הַקְּלִפָּה שֶׁהָיוּ עֲשׂוּקִים בָּהּ, הִכְנָה וּמַחֲשֶׁבֶה כְּדִי לְהוֹצִיאֵם לְגַמְרִי.
כְּמוֹ שֶׁפָּתַכְנוּ לְעֵיל בְּפִרְשַׁת וַיֵּרָא (אות ב) אִי נִמְוִי בְּדָרְךָ אַחֲרַי, וַנְּדַיֵּק מֵהוּ
עַל פְּסוּק (שם יח, א) 'וְהוּא יֵשֵׁב פֶּתַח

זרע שמשון המבואר

תולדות ישמעאל שנכתבו מקודם. ולכך דקדק רש"י וכתב מיד בסמוך על הפסוק 'ואלה תולדות יצחק בן אברהם', 'יעקב ועשו האמורים בפרשה', ללמדנו, שבין מעשו יצאו צדיקים הדומים לאברהם, כמו אנטונינוס, ונרמזים בתיבות 'תולדות יצחק', ובין מיעקב יצאו רשעים הדומים לתולדות ישמעאל, שאין להם חלק לעולם הבא ונרמזים בתיבת 'ואלה' המוסיף על בני ישמעאל, שלא נחלק ביניהם לומר שמעשו יצאו רק רשעים, ומיעקב רק צדיקים.

פירוש ב', מריבת עשו עם יעקב על הברכות היא לטובת יעקב

דקדוק בלשון רש"י 'האמורים בפרשה'

אִי נִמְוִי - עוד יש לפרש לשון הפסוק ודברי רש"י בְּדָרְךָ אַחֲרַי, וַנְּדַיֵּק - נקדים לדייק מהו זֶה שֶׁפָּתַכְנוּ בְּפִרְשַׁהּ, שמשמע שענין יעקב

מבני עשו בכל הדורות, דְּהִינּוּ שְׁאֲבָרָהֶם תִּקַּן את הרוחניות של כל הַגֵּרִים, וְהַמְשִׁיכֶם מִן הַקְּלִפָּה שֶׁהָיוּ עֲשׂוּקִים בָּהּ, כְּמוֹ שֶׁפָּתַכְנוּ לְעֵיל בְּפִרְשַׁת וַיֵּרָא (אות ב) עַל הַפְּסוּק (בראשית יח, א) 'וְהוּא יֵשֵׁב פֶּתַח הָאֱהָלָה, וְעֵיִי־שׁ'. ואמנם אברהם אבינו רק תיקן את נשמותיהם שיהיו מוכנים וראויים לצאת אל הקדושה, אֶבֶל עֲדֹן הָיָה צָרִיף הִכְנָה וּמַחֲשֶׁבֶה כְּדִי לְהוֹצִיאֵם לְגַמְרִי מִן הַקְּלִיפּוֹת, וְלִהְבִּיאֵם אֶל הַקְּדוּשָׁה, וְעַל כֵּן בָּאָה הַהִבְטָחָה שֶׁל 'שְׁנֵי גֵיִים בְּבִטְנִי'.

העולה ממה שנתבאר, שבפסוק 'וְאֵלֶּה תוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אֲבְרָהָם', נרמזו שני מיני תולדות, א. הצדיקים שנקראו 'תולדות יצחק בן אברהם', שדומים לאברהם הצדיק שהיה הראש והשורש שלהם. ב. הרשעים, שנרמזו במה שכתוב 'וְאֵלֶּה תוֹלְדוֹת' עם וא"ו לחברם עם

ציונים ומקורות

נשמות הגרים מן הקליפות. ולכך הבטחה זו של שני גוים בבטנך' נאמרה רק ליצחק. ובמגלה עמוקות (פרשת ויצא) כתב וזה לשונו, 'זיווגם של אברהם ושרה גורם ביטול הקליפה וכו', הוא כענין יבום שבכוונת יחודם היו ממשכים כל הנשמות להבראות לגרים הראויים להדבק בזרעו של אברהם, וכל ימי היותו אברהם בחרן נתכוין לתקן כל הנשמות של עשרים דורות שהיו לפניו, והכינו את אשר יביאו תחת כנפי השכינה כל הגרים עד ימי משיחנו, וכן מצינו שישב בגרר לתקן גרים גרוינים'. וראה עוד בזה, בפרישת שלום (על המג"ע שם).

הפסוק, 'וְלֹא יִקְרָא עוֹד אֶת שְׁמֶךָ אֲבָרָם וְהָיָה שְׁמֶךָ אֲבָרָהֶם כִּי אֵב הַמּוֹן גֵּוִים נִתְמַיֵּד'. יט. רבינו כתב (שם) בשם הרמ"ע מפאנו ז"ע (עשרה מאמרות מאמר אם כל חי ח"ג סימן ו-ז), שאברהם ושרה בכוונת היחודים שלהם, היו ממשכים אצלם בעת זיווגם, כל הנשמות שהן עתידות להבראות לגרים הראויים להדבק בזרעו של יצחק וכו', ועם זה היה זיווגם של אברהם ושרה משלים ותולדותיו של אדם הראשון כדכתיב 'כי אב המון גוים נתתיך'. כ. אולי ניתן לומר שכוונת רבינו היא, שיצחק ורבקה השלימו מה שהתחיל אברהם אבינו להוציא את

זרה, ואף כּאן הוּוּ יכוּלִים לְהִיּוֹת שְׁנֵיהֶם צְדִיקִים, וְלָמָּה הָיָה אֶחָד צְדִיק וְאֶחָד רָשָׁע.

אֱלֹא יֵשׁ לֹאמֵר, שְׁמִסְפּוֹר הַפְּרָשָׁה אָנוּ לְמִדּוּם, שֶׁהַטַּעַם שֶׁבָּאוּ הַבְּרָכוֹת לְיַעֲקֹב בְּמִרְמָה, אֵף עַל פִּי שְׂרָאוּיּוֹת הָיוּ לוֹ יוֹתֵר מֵעֲשׂוֹ, לְפִי שְׁלֹא רָצָה הַקְּדוֹשׁ

זרע שמשון המבואר

וְאֵף כּאן אצל יצחק ורבקה, הוּוּ יכוּלִים יַעֲקֹב וְעָשׂוּ לְהִיּוֹת שְׁנֵיהֶם צְדִיקִים, אֵף עַל פִּי שֶׁאֲבִיָּה שֶׁל רַבְקָה הִיא רִשָׁע, וְלָמָּה הָיָה אֶחָד צְדִיק וְאֶחָד רָשָׁע.

הַבְּרָכוֹת בָּאוּ לְיַעֲקֹב בְּמִרְמָה, כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה מִהַעֲוֹלָם הַזֶּה בְּשִׁלּוֹה

אֱלֹא יֵשׁ לֹאמֵר טַעַם אַחֵר כִּמְהַשְׁבֵּר לְיַצְחָק בֶּן רִשָׁע, בְּהַקְדָּם מִהַ שְׁמִסְפּוֹר הַפְּרָשָׁה בְּהַמְשָׁךְ אָנוּ לְמִדּוּם, שֶׁהַטַּעַם שֶׁבָּאוּ הַבְּרָכוֹת לְיַעֲקֹב רַק בְּמִרְמָה – בְּרַמְיָה, שֶׁיַּצְחָק הִיא חִפְזָן לְבָרֵךְ אֶת עֲשׂוֹ וְלֹא אֶת יַעֲקֹב, וְיַעֲקֹב הוֹכֵרָה לְהִרְאוֹת לְיַצְחָק כְּאִילוֹ הוּוּ עֲשׂוֹ כְּדִי לְקַבֵּל אֶת הַבְּרָכוֹת, אֵף עַל פִּי שְׂרָאוּיּוֹת הָיוּ לוֹ יוֹתֵר מֵעֲשׂוֹ, שֶׁהָיָה יַעֲקֹב הִיא צְדִיק, וְעָשׂוֹ רִשָׁע, לְפִי שְׁלֹא רָצָה הַקְּדוֹשׁ

שְׁהָרִי כּאן מִיָּד בְּסִמּוּךְ נֹאמְרוּ. שֶׁהִנֵּה כְּתוּבוֹ הַמְּפָרְשִׁים, שֶׁכֵּכָאן הוּוּ אֶחָד צְדִיק וְאֶחָד רָשָׁע, לְפִי שֶׁיַּצְחָק הָיָה צְדִיק בֶּן צְדִיק, וְרַבְקָה הָיָה בַת רָשָׁע. וְקִשָּׁה עַל זֶה, שֶׁהָרִי אֲבָרְהָם הוֹלִיד אֶת יַצְחָק שֶׁהָיָה צְדִיק, וְאֲבָרְהָם וְשָׂרָה לֹא הָיוּ בְּנֵי צְדִיקִים, שֶׁתִּרְחַח וְהָרֵן הָיוּ עוֹבְדֵי עֲבוּדָה

וְעָשׂוּ לֹא נֹאמֵר בְּסִמּוּךְ, אֲלֹא רַק לְהִלֵּן בְּהַמְשָׁךְ הַפְּרָשָׁה, וְקִשָּׁה, שֶׁהָרִי כּאן מִיָּד בְּסִמּוּךְ נֹאמְרוּ.

קושיא על הפירוש שעשו הרשע נולד לרבקה מחמת בתואל אביה

וְיֵשׁ לְתַרְץ, שֶׁהִנֵּה כְּתוּבוֹ הַמְּפָרְשִׁים^{כא}, שֶׁכֵּכָאן – אצל יצחק ורבקה, הוּוּ בֶן אֶחָד צְדִיק – יַעֲקֹב, וְבֶן אֶחָד רָשָׁע – עֲשׂוֹ, לְפִי שֶׁיַּצְחָק הָיָה צְדִיק בֶּן צְדִיק – אֲבָרְהָם, וְעַל כֵּן יָצָא מִמֶּנּוּ יַעֲקֹב הַצְדִיק, וְרַבְקָה הָיָה בַת רָשָׁע – בְּתוֹאֵל, וְעַל כֵּן יָצָא מִמֶּנּוּ עֲשׂוֹ הַרִשָּׁע. וְקִשָּׁה עַל זֶה, שֶׁהָרִי אֲבָרְהָם הוֹלִיד אֶת יַצְחָק שֶׁהָיָה צְדִיק, וְאֵף עַל פִּי שֶׁאֲבָרְהָם וְשָׂרָה שְׁנֵיהֶם לֹא הָיוּ בְּנֵי צְדִיקִים, שֶׁתִּרְחַח אֲבִיו שֶׁל אֲבָרְהָם, וְהָרֵן אֲבִיו שֶׁל שָׂרָה^{כב}, שְׁנֵיהֶם הָיוּ עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה^{כג},

ציונים ומקורות

(להקדמון ר' אברהם ב"ר יעקב סבע זצ"ל, פרשת תולדות), מגלה עמוקות (פרשת תולדות ד"ה ויתרוצצו), ושפתי כהן (פרשת חיי שרה ד"ה ויצחק בא). ובהנכות התורה (שם) כתב ז"ל, או יאמר, על פי מה דאיתא דיצחק דהיה צדיק בן צדיק הוליד ליעקב, ורבקה שהיתה צדקת בת רשע נולד ממנה עשו. כב. ככתוב (בראשית יא, כט) זויקה אברם ונחור להם נשים וגו' בת הין אבי מלכה ואבי יסכה, ואמרו בגמרא (מגילה יד, א) שיסכה זו שרה. כג. תרח היה עובד עבודה זרה, והיה מוכר צלמים (ראה רש"י

כא. ראה מש"כ בעין הדעת טוב (פ' תולדות ד"ה ועדיין יש להקשות) וז"ל, אי אפשר להטיל פגם עשו הרשע אפילו ברבקה, ואם כן, עדיין הקושיא במקומה, איך יצא עשו הרשע מבין שני צדיקים אלו יצחק ורבקה, לכן בא הכתוב להגיד הענין על מתכונתו באומר 'בת בתואל' וכו', לזה נאמר תוגת אמו, לא מצד רבקה עצמה, רק מפאת היחס שלה, והוא היותה בת בתואל הרשע ואחות לבן הרשע, ע"כ. וכך פירשו גם האלשיך (פסוק כב), והתולדות יצחק (כאן פסוקים יט-כו). וע"ע בצרור המור

כְּמוֹ שֶׁנִּכְתַּב לְקַמֵּן בְּמִקוֹמוֹ (פְּרֻשַׁתֵּינוּ אוֹת טז).
וּבְשִׁבִיל זֶה הוֹצִיא מִיִּצְחָק - יַעֲקֹב
 וְעָשׂוּ, שִׁיתְגַּדְּרוּ בִּינֵיהֶם, וְלֹא
 יִהְיֶה שְׁלוֹם וְהַשְׁקֵט לְיַעֲקֹב, וּכְדִי
 שֶׁתִּתְקַיֵּם הַבְּחִירָה שֶׁל אֲבֵרָהֶם שֶׁבָרַר
 הַגְּלִיּוֹת לְבְנֵי יַעֲקֹב (כ"ר מד, כא).

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאָר

שֶׁל עָשׂוּ שִׁירְדוּף אַחֲרָיו בְּשִׁבִיל
 הַבְּרֻכּוֹת⁷², כְּמוֹ שֶׁנִּכְתַּב לְקַמֵּן בְּמִקוֹמוֹ
 (פְּרֻשַׁתֵּינוּ אוֹת טז)⁷³.
 וּבְשִׁבִיל זֶה הוֹצִיא הַקַּב"ה מִיִּצְחָק, אֵת
 יַעֲקֹב וְעָשׂוּ, שִׁיתְגַּדְּרוּ - יִרְיִבוּ בִּינֵיהֶם עַל
 עֶסֶק הַבְּרֻכּוֹת, וְלֹא יִהְיֶה שְׁלוֹם וְהַשְׁקֵט
 לְיַעֲקֹב וְלִזְרַעוֹ, וּכְדִי שֶׁעַל יְדֵי כֵךְ תִּתְקַיֵּם
 הַבְּחִירָה שֶׁל אֲבֵרָהֶם שֶׁבָרַר וּבָחַר אֵת עוֹנֵשׁ
 הַגְּלִיּוֹת לְבְנֵי יַעֲקֹב, שִׁיְהִיו גּוֹלִים
 וּמְשׁוּעַבְדִים בֵּין בְּנֵי עָשׂוּ, כְּדִי שֶׁלֹּא

בְּרוּךְ הוּא שִׁיבֹאוּ הַבְּרֻכּוֹת לְיַעֲקֹב
 בְּשִׁלּוּהַ וְהַשְׁקֵט, שֶׁלֹּא יִהְיֶה כָּל כָּךְ
 מִהָעוֹלָם הַזֶּה, כְּדִי שִׁיזְכֶּה לְעוֹלָם הַבָּא,
 וּמִשׁוֹם הַכִּי, גְּלַגַּל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת
 הַמַּעֲשִׂים, שִׁיעֲקֹב וְזָרְעוֹ לֹא יִהְיוּ בַּבְּרֻכּוֹת
 אֲלָא בְּדִאֲגָהּ וּבְמִרְאָהּ וּבְשִׁנְאָתוֹ שֶׁל עָשׂוּ,

בְּרוּךְ הוּא שִׁיבֹאוּ הַבְּרֻכּוֹת לְיַעֲקֹב בְּשִׁלּוּהַ
 וְהַשְׁקֵט - בְּנִקַּל מִבְּלֵי טִירַחָה, אֲלֵא בְּרַמְיָה
 וּבְקוֹשִׁי, כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה כָּל כָּךְ מִהָעוֹלָם
 הַזֶּה מִהַבְּרֻכּוֹת, הוּאִיל שְׁבֹאוּ לוֹ בְּדֶרֶךְ
 קָשָׁה וּבְטִירַחָה, כְּדִי שִׁיזְכֶּה לְעוֹלָם הַבָּא -
 שִׁיקְבַל אֵת כָּל הַשֹּׁכֵר עַל הַמְצוּוֹת, בְּעוֹלָם
 הַבָּא. וּמִשׁוֹם הַכִּי, גְּלַגַּל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 אֵת הַמַּעֲשִׂים - שִׁיתְבָּרַךְ יַעֲקֹב בְּדֶרֶךְ
 רַמְיָה, וְזֶה גֵרָם שִׁיעֲקֹב וְזָרְעוֹ לֹא יִהְיוּ
 בַּבְּרֻכּוֹת אֲלָא בְּדִאֲגָהּ וּבְמִרְאָהּ, וּבְשִׁנְאָתוֹ

צִיּוֹנִים וּמִקּוֹרוֹת

יִהְיֶה יַעֲקֹב כָּל כֵךְ מִהָעוֹלָם הַזֶּה, הַאֲחָד, שִׁדְיָאג בְּלָבוּ
 עַל שֶׁהַבְּרֻכּוֹת בָּאוּ לוֹ בְּדֶרֶךְ רַמְיָה, וְהַשְׁנִי, לְפִי שֶׁעָשׂוּ
 יִרְיִב עִמּוֹ תְּמִיד עֲבוּרָם. כֵּה. לְשׁוֹן רַבִּינוּ שֵׁם,
 וּרְבִיקָה וְכו' הִיְתָה שְׁמַחָה שֶׁנִּקְרָא שֵׁם בְּנֵה יַעֲקֹב, עַל
 שֵׁם שֶׁהַבְּרֻכּוֹת עֲתִידוֹת לְהִגִּיעַ לוֹ בְּעוֹקְבָהּ וּבְרַמְיָה,
 וּבִזְוָה לֹא יִתְגַּאֵה לָבוּ שֶׁל יַעֲקֹב בְּהֵן, וְלֹא יִתְהַנֶּה מֵהֵן
 כָּל כֵךְ בְּעוֹלָם הַזֶּה הוּאִיל שֶׁלֹּא בָּאוּ לוֹ בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל,
 וְזֶה יִגְרוּם שִׁיזְכֶּה אֶף לְעוֹלָם הַבָּא, ע"כ. וְכַעֲנִי זֶה כְּתוּב
 גַּם בְּשִׁפְתֵי כְּהֵן בְּפְרֻשַׁתֵּנוּ (ד"ה עוֹד נֶאֱמַר) וּז"ל, עוֹד
 נֶאֱמַר שֶׁהִיוּ הַבְּרֻכּוֹת עַל דֶּרֶךְ זֶה בְּרַמְיָה וְכִנְרָאָה הִיְתָה
 סִיבָה אֱלוּקִיתָ, שֶׁאִם הִיָּה מְבֻרָכוּ בְּפִירוּשׁוֹ, לֹא הִיוּ בְּנֵי
 יַעֲקֹב סוֹבְלִין עֲלֵיהֶם עוֹל הַגְּלוּת וְהִיוּ אוֹמְרִים אֲבִינוּ
 בִּירְכֵנוּ מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵי הָאָרֶץ, אִם כֵן נֶאֱכַל
 מִשְׁמָנִים וְנִשְׁתָּה מִמֵּתִקִים וְנִתְעַנֵּג בִּזְוָה הָעוֹלָם וְכו',
 וְלֹא כֵן כּוֹנֵנֵת ה' יִתְבָּרַךְ אֲלֵא יִהְיוּ עֵינֵיהֶם תְּלוּיּוֹת
 לְשָׁמַיִם וְלֹא יִבְטְחוּ עַל הַבְּרֻכּוֹת, וְלִזְוָה הִיָּה בְּרַמְיָה
 כּוֹזָה, וְאֲדַרְבָּהּ, יִפְחָדוּ מֵעָשׂוּ שְׂרִימָהוּ, וְלְעוֹלָם יִהְיֶה
 בִּינֵיהֶם שְׁנֵאָה וְאִיבָה, וְשִׁיְהִיו עֵינֵיהֶם נִשְׁוֹאוֹת
 לְאֲדוֹנֵיהֶם וְיִסְבְּלוּ עוֹל הַגְּלוּת, וְכֵן הִיא הַכּוֹוֹנָה.

בְּרַאשִׁית יֵא, כח. כ"ר לח, יג). וְלִגְבֵי הָרֵן, רֵאָה מְדַרְשׁ
 אֲגָדָה (פְּרֻשַׁת נח פֶּרֶק יא) וּז"ל, וַיִּמַּת הָרֵן עַל פְּנֵי
 תְּרַח אֲבִיו (בְּרַאשִׁית שֵׁם), בְּחַיֵּי אֲבִיו מֵת, לְפִי
 שֶׁהַשְׁלִיכוֹ אֵת אֲבֵרָהֶם לְכַבְּשֵׁן הָאֵשׁ וְעֵלָה מִשֵּׁם
 לְשִׁלּוֹם, הִיוּ כּוֹלָם אוֹמְרִים עַל הָרֵן לְפִי שֶׁהִיָּה עוֹבֵד
 לְאֵשׁ, לְכֵן נִשָּׂא הָאֵשׁ פְּנִים לְאֲבֵרָהֶם בְּשִׁבִיל אַחֲיוֹ וְלֹא
 הִזִּיקוֹ הָאוֹר, מֵה עֲשֵׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הוֹצִיא
 שְׁבִיב אֵשׁ מִן הַכַּבְּשֵׁן וְהִרְגֵּת אֵת הָרֵן, ע"כ. וְכֵן כְּתוּב
 בְּתִרְגוּם יוֹנָתָן (שֵׁם) וּז"ל (ע"פ כְּתֵר יוֹנָתָן), וַיְהִי
 כַּאֲשֶׁר הַשְׁלִיךְ נִמְרוֹד אֵת אֲבֵרָם לְכַבְּשֵׁן הָאֵשׁ שֶׁלֹּא
 עֲבַד לְאֵלִילוֹ וְלֹא הִיָּה רְשׁוֹת לְאֵשׁ לְשִׁרְפוֹ, וּבְכֵן נִחְלַק
 לָבוּ שֶׁל הָרֵן לְאֲמוֹר אֵילוֹ נִיִּצַח נִמְרוֹד אֵהִיָּה בַּחְבוּרָתוֹ,
 וְאֵילוֹ נִיִּצַח אֲבֵרָם אֵהִיָּה בַּחְבוּרָתוֹ, וְכַאֲשֶׁר רֵאוּ כָּל
 הַגּוֹיִם שֶׁהִיוּ שֵׁם שֶׁלֹּא שׁוֹלְטָת הָאֵשׁ בְּאֲבֵרָם אֲמָרוּ
 בְּלִבָּם, הֲלֵא הָרֵן אַחֲיוֹ שֶׁל אֲבֵרָם מִלֵּא קְסָמִים וְכַשְׁפִּים
 וְהוּא לְחַשׁ עַל הָאֵשׁ שֶׁלֹּא לְשִׁרְפוֹ אֵת אַחֲיוֹ, מִיָּד נִפְלָה
 אֵשׁ מִשְׁמֵי מְרוֹם וְתִכְלָהּ, וַיִּמַּת הָרֵן לְמִרְאָה תְּרַח אֲבִיו
 אִיךְ נִשְׂרַף בְּאֶרֶץ מוֹלְדָתוֹ כַּכַּבְּשֵׁן אֵשׁ שֶׁעָשׂוּ הַכַּשְׁדִּים
 לְאֲבֵרָם אַחֲיוֹ. כד. פִּירוּשׁ, מַחְמַת שְׁנֵי טַעְמִים לֹא

וְהָן הֵן דְּבָרֵי רִש"י, יַעֲקֹב וְעָשָׂו
הָאֱמוּרִים בְּפִרְשָׁה, כְּלוּמַר, שְׁלֹפִי
ש'יִצְחָק הָיָה בְּן אֲבִרְהָם, וְאֲבִרְהָם בְּרַר
הַגְּלוּת, מִשּׁוּם הָכִי, יִצְאוּ מִמֶּנּוּ יַעֲקֹב
וְעָשָׂו, שְׁמֹכֵל מַה שְּׁפָתוֹב בְּפִרְשָׁה אַתָּה
רְשָׁע.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוֹאָר

מִמֶּנּוּ – מִיִּצְחָק, יַעֲקֹב וְעָשָׂו, כְּדֵי שְׁעָשׂוּ יָרִיב
עִם יַעֲקֹב בְּשִׁבִיל הַבְּרִכּוֹת וּישְׁתַּעֲבֹד בּוֹ, וְעַל
יָדֵי כֵן יִזְכֶּה יַעֲקֹב לַחֵי הָעוֹלָם הַבֵּא, שְׁמֹכֵל
מַה שְּׁפָתוֹב בְּפִרְשָׁה - בְּסוֹף הַפְּרֻשָׁה, בְּעִנִּין
הַבְּרִכּוֹת, אַתָּה לְמַד שְׁיַעֲקֹב אֵינוֹ יָכוֹל לֵישֵׁב
בְּשִׁלּוֹחַ מִחֲמַת עָשָׂו, וְזֶהוּ כְּדֵי לְקַבֵּל דְּבוּרוֹ שֶׁל
אֲבִרְהָם שֶׁבֵרַר אֶת הַגְּלוּיוֹת לִיעֲקֹב כְּדֵי
שִׁיזְכֶּה לַחֵי הָעוֹלָם הַבֵּא.

וְזֶהוּ וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק' – יַעֲקֹב
וְעָשָׂו הָאֱמוּרִים בְּפִרְשָׁה הֵינּוּ יַעֲקֹב
הַצְּדִיק, וְעָשָׂו הַרְשָׁע שִׁיִּצְקֵי לִיעֲקֹב כְּמוֹ
שֶׁמְצִינּוּ בְּהַמְשַׁךְ הַפְּרֻשָׁה, וְהַטַּעַם שִׁיִּצְא
רִשָׁע מִיִּצְחָק הוּא, לְפִי שְׁיִצְחָק הוּא בְּן
אֲבִרְהָם, שֶׁבֵרַר דֶּרֶךְ זֶה לִיעֲקֹב, וְלֹא מִשּׁוּם
דְּרָבְקָה הֵייתָה בַּת רְשָׁע, וְכֵמוֹ שֶׁהוֹכַח
לְעִיל, מִמֶּה שֶׁאֲבִרְהָם וְשֶׁרָה שְׁנֵיהֶם הִיוּ

יִצְטָרְכוּ לִירֵד לְגִיּהֵנוּם לְכַפֶּרֶת עוֹנוֹתֵיהֶם,
אֲלֵא יִזְכּוּ לְעוֹלָם הַבֵּא הַצָּפוֹן לְצַדִּיקִים.³³

טַעַם לִידַת עָשָׂו

בְּשִׁבִיל שְׁתַּתְּקִים גְּזִירַת הַגְּלוּת בִּיעֲקֹב

וְהָן הֵן דְּבָרֵי רִש"י שְׁכַתְּבֵי, יַעֲקֹב וְעָשָׂו
הָאֱמוּרִים בְּפִרְשָׁה – כּוֹוֹנֵתוֹ לְמַה שֶׁנֶּאֱמַר
בְּהֵם בְּהַמְשַׁךְ הַפְּרֻשָׁה, וְהֵינּוּ לְהַמְאֹרְעוֹת
שֶׁבִינֵיהֶם שֶׁנֶּאֱמָרוּ בְּהַמְשַׁךְ הַפְּרֻשָׁה. וְאֵינן
כוֹוֹנֵת רִש"י לומר שִׁיעֲקֹב וְעָשָׂו הִיוּ
הַתּוֹלְדוֹת שֶׁל יִצְחָק, שֶׁהָרִי מְפֹרֵשׁ בְּתוֹרָה
מִיד בְּסִמּוּךְ, אֲלֵא בֵּא לְפָרֵשׁ שֶׁכֵּאֵן נִתְּנָה
תּוֹרָה הַטַּעַם שִׁיִּצְא עָשָׂו הַרְשָׁע מִיִּצְחָק
שֶׁהִיָּה צְדִיק, כְּלוּמַר, שְׁלֹפִי שְׁיִצְחָק הָיָה בְּן
אֲבִרְהָם, כְּכַתּוּב וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק בְּן
אֲבִרְהָם, וְאֲבִרְהָם בְּרַר לְזַרְעוֹ אֶת הַגְּלוּת,
כְּדֵי שִׁינְצִלוּ מִגִּיּהֵנוּם, מִשּׁוּם הָכִי, יִצְאוּ

צִיּוֹנִים וּמְקוֹרוֹת

בְּתוֹרָה, הָרִי תְּשִׁלוּשׁ בְּהֵם הָאֵשׁ שֶׁל הַגִּיּהֵנִם, וְעוֹד,
שֶׁגַם יִשְׁתַּעֲבְדוּ בֵּין הַגִּיּוֹסִים, אִמֵּר לִיָּה, בְּתָרֵי קְטוּרֵי
לֹא מִזְדַּקְפָּן מְלִין [בְּשֵׁנֵי עֲנָנִים לֹא יִתְקִימוּ הַדְּבָרִים,
כְּלוּמַר, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵינֵם יָכוֹלִים לְעַמּוֹד בְּשֵׁנֵי
הַעוֹנֵשִׁים יַחַד], אֲלֵא אֵי נִיחָא קַמָּךְ [אַלֵּא, אִם טוֹב
בְּעִינֶיךָ], יִשְׁתַּבּוּן מְנוּרָא דְּגִיּהֵנִם, וּישְׁתַּעֲבְדוּן בֵּינֵי
עַמְמֵיָא, עַד דִּיתוּבּוּן גַּבְךָ [יִנְצִלוּ בְּנֵי מִהַגִּיּהֵנִם,
וּישְׁתַּעֲבְדוּן בֵּין הַגִּיּוֹסִים, עַד שִׁיחֲזְרוּ בְּתוֹבוֹהָ לְפָנֶיךָ].
וְכֵן הוּא גַם בְּמַדְרַשׁ תַּנְחוּמָא (פְּקוּדֵי ס' ח' וז"ל,
אִמֵּר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאֲבִרְהָם, כֹּל זְמַן שֶׁבִנְיָן
מִתְעַסְקִים בְּשֵׁתִים, נְצוּלִין מִן שֵׁתִים, וְעִתִּידִין קְרִבְנוֹת
לִיבְטֵל וּבֵית הַמְּקֻדָּשׁ לִיחָרֵב, אֲלֵא בְּמַה אַתָּה מְבַקֵּשׁ
שִׁיִּשְׁתַּעֲבְדוּ בֵּינֵיךָ, בְּגִיּהֵנִם אוֹ בְּגִלוּת, הַתְּחִיל תְּמַה וְלֹא

כּוֹ. בְּמַדְרַשׁ (ב"ר מו', כ"א) נִחְלַקוּ בִּזְהָ אֱמוּרָאִים, וְזֶה
לְשׁוֹנוֹ, אִמֵּר לִיָּה [הַקְּב"ה לְאֲבִרְהָם], כְּמַה אַתָּה רּוֹצֵה
שִׁיִּרְדוּ בְּנִיךְ, בְּגִיּהֵנִם אוֹ בְּמַלְכוּיֹת [פִּירוּשׁ, בְּגִלוּת בֵּין
הַמַּלְכוּיֹת שֶׁל הָאֱמוּמוֹת עִכוּ"ם], רַבִּי חֲנִינָא בְּרַ פְּפֵא
אִמֵּר, אֲבִרְהָם בְּרַר לוֹ אֶת הַמַּלְכוּיֹת, רַבִּי יוֹדֵן וְר' אִידִי
וְר' חַמָּא בְּרַ חֲנִינָא אִמֵּרוּ, אֲבִרְהָם בְּרַר גִּיּהֵנִם,
וְהַקְּב"ה בְּרַר לוֹ אֶת הַמַּלְכוּיֹת, עִכּוּ"ל. אַךְ בְּזוּהַר (ח"ב
פג', ב) נִקְטַב בְּפִשְׁטוֹת, שֶׁאֲבִרְהָם אֲבִינוּ בִּירַר אֶת
הַמַּלְכוּת, שׁוֹזֵה לְשׁוֹנוֹ, דְּתַנְיָא, אִמֵּר לִיָּה קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ
הוּא לְאֲבִרְהָם, כֹּל זְמַנָּא דְּבִנְיָן יִשְׁתַּדְּלוּן בְּאוּרִייתָא,
יִשְׁתַּבּוּן מֵאֲלִין [בְּכָל עַת שֶׁבִנְיָן יַעֲסֹק בְּתוֹרָה, יִנְצִלוּ
מִעוֹנֵשִׁים אֲלֵה], וְאֵי לֹא, הֵא נּוֹרָא דְּגִיּהֵנִם דְּשִׁלְטָא
בְּהוּ, וּישְׁתַּעֲבְדוּן בֵּינֵי עַמְמֵיָא [אַךְ אִם ח"ו לֹא יַעֲסֹקוּ

 זֶרַע שְׁמֻשׁוֹן הַמְּבֹאָר

בני רשעים, ואף על פי כן הולידו את יצחק הצדיק, ולזה פירש רש"י 'יעקב ועשו האמורים בפרשה', ואין כוונתו לסדר לידתם שנתפרש בפסוקים הסמוכים, אלא נתכוין רש"י לרמוז שכאן בא הכתוב ליתן טעם על לידת עשו שיציק ליעקב^ט.

 ציונים ומקורות

רק תולדות יצחק כי אינו דומה כלל לאברהם, ולאידך גיסא, גם מיצחק יצאו רשעים הדומים לישמעאל שהוזכר מקודם, ולכך נאמר 'ואלה' מוסיף על הראשונים. ב. רש"י מבאר שהפסוק אומר הטעם שמיצחק הצדיק יצא עשו הרשע, שזהו כדי שיריב עם יעקב, כמבואר בהמשך הפרשה, ויעקב לא יהנה כל כך מהעולם הזה, ויזכה להעולם הבא. והיינו 'אלה תולדות יצחק' שאירע עמהם מה שנכתב בהמשך הפרשה, מחמת שיצחק הוא 'בן אברהם', והוצרכו לקבל על עצמם עול הגלות שברר אברהם.

היה יודע מה לברור, אמר רבי חנינא בר פפא, אברהם בירר לו את המלכיות, ואמר, מוטב שישתעבדו בני בגליות, ולא ירד אחד מבני לגיהנם, והסכים הקדוש ברוך הוא עמו וכו'. כזו סיכום התירוץ: רבינו מבאר בשני דרכים, את דברי רש"י 'יעקב ועשו האמורים בפרשה'. א. רש"י מבאר, שגם מה שהדגישה התורה 'תולדות יצחק בן אברהם', הכוונה גם על עשו ולא רק על יעקב, לפי שגם ממנו יצאו צדיקים הדומים לאברהם כמו אנטונינוס. ולא תאמר שמה שנאמר כאן 'תולדות יצחק בן אברהם' היינו רק על יעקב, ועשו נחשב

מוח"ר שמשון חיים ב"ר נחמן מוכאל נחמני
נליבוע ו' אולול תקל"ט

**לומד
בתורת זרע
שמשון**

רוצה להבין יותר?
צעומן לשמוע ווארט קולע
בענייני הפרשה?
רעיון קצר ונפלא בענינים אחרים?
שיעור תמציתי על דרוש שלם?

בלשון הקודש * באידיש
באנגלית * בצרפתית

קול זרע שמשון

ארץ ישראל
02-80-80-600

ארה"ב
716-229-4808

לונדון
0333-300-2515